



Na osnovu člana 35, stav 1, podstav 1.1 Zakona Br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosova (Službeni list Republike Kosova, br.77/16. avgust 2010), i članova 49. i 85. Zakona br. 04/L-093 o Bankama, mikrofinansijskim institucijama i nebankarskim finansijskim institucijama (Službeni list Republike Kosova, br.11/11. maj 2012), Odbor Centralne banke Republike Kosovo na sastanku održanom 28. marta 2019, usvojio je:

UREDBA O NEKVALITETNIM IZLOŽENOSTIMA I RESTRUKTURIRANJU

Član 1.

Cilj i delokrug

1. Cilj ove Uredbe je da odredi i uspostavi kriterijume za nekvalitetnu izloženost i restrukturiranja
2. Ova uredba se sprovodi u svim bankama u Republici Kosovo, koje su licencirane od strane Centralne banke Republike Kosovo (u daljem tekstu: CBK).

Član 2.

Definicije

1. Svi izrazi upotrebljeni u ovoj uredbi imaju isto značenje sa izrazima u smislu člana 3. Zakona br. 04/L-093 o Bankama, mikrofinansijskim institucijama i nebankarskim finansijskim institucijama (u daljem tekstu: Zakon o bankama) i/ili sledećim definicijama za potrebe ove Uredbe:
 - 1.1. **Bankarska knjiga** - uključuje sve bilansne stavke i vanbilansne stavke banke, osim onih koje se smatraju pozicijama u knjizi trgovanja;
 - 1.2. **Nivo Zajmoprimca** - uključuje sva pravna lica u grupi zajmoprimaca koji su sa konsolidovanim računovodstvom i fizička lica koja kontrolišu tu grupu;
 - 1.3. **Dug** - uključuje zajmove, dužničke hartije od vrednosti i neiskorišćene opozive i neopoziva obavezivanja, ali isključuje izloženosti koje se drže radi trgovanja;

- 1.4. **Izloženosti** - uključuju sve instrumente duga (zajmove i avanse, kao i dužničke hartije od vrednosti) i vanbilansne izloženosti, isključujući izloženosti koje se drže radi trgovanja. Vanbilansne izloženosti uključuju sledeće opozive i neopozive stavke: neiskorišćena obavezivanja, finansijske garancije i druga obavezivanja;
- 1.5. **Finansijske poteškoće** - su poteškoće koje su nastale ili će nastati od zajmoprimca prilikom izmirenja njegovih obaveza, koje se procenjuju na nivou zajmoprimca i/ili grupe zajmoprimaca na konsolidovanoj osnovi u svrhu izrade konsolidovanih finansijskih izveštaja ukoliko zajmoprimac pripada grupi međusobno povezanih lica;
- 1.6. **Značajan materijalni iznos** - je iznos veći od 1% naplativog računa banke, ali ne manji od stotinu (100) evra u slučaju zajmoprimaca i izloženosti prema maloprodajnim portfeljima - ("retail") ili pet stotina (500) evra u slučaju zajmoprimaca izloženosti prema maloprodajnim portfeljima ("non-retail").
- 1.7. **Zakasnela izloženost** - znači svaki iznos glavnice, kamate ili tarife koja nije plaćena na dan dospeća.
- 1.8. **Probni period za restrukturirane izloženosti** - je period od najmanje dve godine od datuma kada su restrukturirane izloženosti klasifikovane kao kvalitetne.
- 1.9. **Izloženost prema ne-maloprodajnim portfeljima** (eng. "Non-retail") znači izloženost prema svim kategorijama trgovačkih društava kao što su klasifikovane u članu 5. Zakona o računovodstvu, finansijskom izveštavanju i reviziji.
- 1.10. **Izloženost prema maloprodajnim portfeljima** (eng. "retail") znači izloženost prema fizičkom ili pravnom licu koje ne ispunjava kriterijume za klasifikaciju shodno članu 5. Zakona o računovodstvu, finansijskom izveštavanju i reviziji;
- 1.11. **Refinansiranje izloženosti** - znači korišćenje ugovora o dugu kako bi se obezbedilo potpuno ili delimično plaćanje drugih ugovora o dugu čije stvarne uslove zajmoprimac nije u mogućnosti ispuniti.

Član 3.

Definicija nekvalitetnih izloženosti

1. Banka će klasifikovati izloženosti kao nekvalitetne izloženosti ukoliko nisu ispunjeni jedan ili oba sledeća kriterijuma:
 - 1.1. Materijalne izloženosti kasne više od devedeset (90) dana;
 - 1.2. Zajmoprimac je ocenjen da nema mogućnost plaćanja da u potpunosti izmiri svoje kreditne obaveze, bez realizacije kolaterala, bez obzira na iznos ili dane kašnjenja;
2. Za svrhu stava 1. ovog člana, definicija nekvalitetnih izloženosti se sprovodi na bilansne kredite, na dužničke hartije od vrednosti i druge zakasnele iznose (kamate i provizije) koje

banka uključuje u svojoj bankovnoj knjizi radi izračunavanja kapitala. Ova definicija će se takođe sprovoditi i na vanbilansne stavke (neiskorišćena obavezivanja i garancije).

3. Klasifikacija, kao nekvalitetna izloženost utvrđena stavom 1. ovog člana sprovodi se bez obzira na klasifikaciju neuspele izloženosti u regulatorne svrhe u skladu sa članom 10. Uredbe o upravljanju kreditnim rizikom ili kao obezvređene za svrhe računovodstva.
4. Izloženosti za koje se smatra da su neuspele u skladu sa članom 10, Uredbe o upravljanju kreditnim rizikom i izloženosti koje su obezvređene u skladu sa okvirom MSFI-a, smatraju se nekvalitetnim izloženostima.
5. Izloženosti će biti klasifikovane za ukupan iznos, bez obzira na kolateral
6. Obavezivanje će se smatrati nenkvalitetnom izloženošću za nominalni iznos, koji bi, ako bi se povukao ili koristio na drugi način, doveo do izloženosti koja predstavlja opasnost od potpunog nenaplaćivanja bez realizacije kolaterala.
7. Garancije će se smatrati kao nekvalitetne izloženosti po njihov nominalni iznos kada je garancija izložena riziku da bude pozvana od druge strane (strana korisnica), uključujući, pogotovo, kada je garancija izvršena i ispunjava kriterijume kojim bi se smatrala nekvalitetnom. Kada ugovorna strana kasni sa iznosom obaveze prema ugovoru o garanciji, banka će proceniti da li potraživanja rezultiraju ispunjavanjem kriterijuma da bi se ona klasifikovala kao nekvalitetna.

Član 4.

Procenjivanje nekvalitetnih izloženosti

1. Izloženosti će se procenjivati kao nekvalitetna na pojedinačnoj osnovi ("transakcijski pristup") ili uzimajući u obzir ukupnu izloženost prema određenom zajmoprimcu ("pristup zajmoprimca").
2. Nekvalitetne izloženosti koje su ili neuspele ili su obezvređene procenjivaće se u skladu sa pristupom koji je predviđen Uredbom o upravljanju kreditnim rizikom, odnosno koja se koristi za priznavanje obezvređenja u skladu sa MSFI.
3. Ako banka ima izloženost u bilansu prema zajmoprimcu koji kasni preko devedeset (90) dana, knjigovodstveni bruto iznos koji predstavlja više od dvadeset procenata (20%) bruto knjigovodstvene vrednosti svih izloženosti u bilansu stanja ovog zajmoprimca, ukupna bilansna i vanbilansna izloženost prema tom zajmoprimcu će se smatrati nekvalitetnom.
4. Kada zajmoprimac pripada grupi ili grupi međusobno povezanih strana, mora se proceniti da li se izloženosti prema drugim subjektima grupe smatraju nekvalitetnim kada one već nisu smatrane obezvređenim ili neuspelim u skladu sa Uredbom o upravljanju kreditnim rizikom.

Član 5.

Reklasifikacija nekvalitetnih izloženosti u kvalitetne

1. Može se smatrati da su izloženosti prestale da budu nekvalitetne kada su ispunjeni svi sledeći kriterijumi:
 - 1.1. Izloženost ispunjava kriterijume uklanjanja koje sprovodi izveštajna banka o prekidu obezvređenja i klasifikacije kao neuspele;
 - 1.2. Situacija zajmoprimca je poboljšana do te mere da je moguće potpuno izmirenje, u skladu sa originalnim ugovorom ili modifikovanim uslovima;
 - 1.3. Ponovna plaćanja izvršena su tokom neprekidnog perioda od šest meseci;
 - 1.4. Zajmoprimac nema više od devedeset (90) dana zakašnjenja.
2. Izloženost će ostati klasifikovana kao nekvalitetna dok ne budu ispunjeni kriterijumi iz stava 1. ovog člana, iako je izloženost već ispunila kriterijume za prekid koje banka primenjuje u slučaju obezvređenja i neuspeha.
3. Kada su restrukturirani krediti klasifikovani kao nekvalitetni, smatra se da su izloženosti prestale da budu nekvalitetne samo ukoliko su ispunjeni svi sledeći kriterijumi:
 - 3.1. Primena restrukturiranja ne dovodi do toga da je priznavanje obezvređeno ili neuspešno
 - 3.2. Proteklo je godinu dana od restrukturiranja (izuzev grejs perioda ili moratorijuma);
 - 3.3. Na osnovu uslova restrukturiranja, nema zaostalih iznosa ili zabrinutosti u vezi sa ponovnim plaćanjem restrukturirane izloženosti, koju treba utvrditi prema analizi finansijskog stanja zajmoprimca.
4. Ako svi kriterijumi navedeni u stavu 3. ovog člana nisu ispunjeni na kraju jednogodišnjeg perioda, izloženost se i dalje identifikuje kao restrukturirana izloženost koja je nekvalitetna do ispunjenja tih kriterijuma. Kriterijume treba procenjivati najmanje na tromesečnoj osnovi.

Član 6.

Definicija restrukturiranih izloženosti

1. Restrukturirane izloženosti su ugovori o dugovima kojima su izmenjeni uslovi putem restrukturiranja. Mere restrukturiranja sastoje se od olakšica prema zajmoprimcu koji je pokazao ili će se suočiti sa poteškoćama u ispunjavanju svojih obaveza ("finansijske poteškoće"). Finansijske poteškoće će se procenjivati na nivou zajmoprimca.
2. Izloženosti će se tretirati kao restrukturirane ukoliko se vrši olakšica, nezavisno od toga ako je neki iznos u kašnjenju, obezvređen u skladu sa MSFI ili klasifikovan kao neuspehim u skladu sa Uredbom o upravljanju kreditnim rizikom.
3. Za svrhu ove Uredbe, olakšice se odnose na jednu od sledećih aktivnosti:

- 3.1. Modifikacija rokova i prethodnih uslova ugovora za koje se zajmoprimac smatra nesposobnim da ih ispuni zbog finansijskih poteškoća (" dug sa problemima");
- 3.2. Potpuno ili delimično refinansiranje ugovora sa problemima, koji ne bi bio odobren ukoliko zajmoprimac ne bi imao finansijskih poteškoća.
4. Modifikacija koja uključuje plaćanja izvršena putem pribavljanja kolaterala tretiraće se kao mera restrukturiranja ako modifikacija predstavlja olakšicu.
5. Postoji osporiva pretpostavka da je restrukturiranje izvršeno u nekoj od sledećih okolnosti:
 - 5.1. Modifikovani ugovor u potpunosti ili delimično kasni više od 30 dana (bez da je nekvalitetan) najmanje jednom u toku tri meseca pre njegove modifikacije ili bi bio duži od trideset (30) dana u kašnjenju, potpuno ili delimično, bez modifikacija;
 - 5.2. Istovremeno, sa ili blizu perioda olakšica dodatnih dugova od banke, zajmoprimac je izvršio plaćanje glavnice ili kamate u drugom ugovoru sa institucijom koji je u potpunosti ili delimično kasnio trideset (30) dana, najmanje jednom tokom prvih tri meseca pre refinansiranja;
 - 5.3. Banka odobrava korišćenje restrukturiranja za zajmoprimca sa 30 dana kašnjenja, ili će zajmoprimac kasniti trideset (30) dana bez korišćenja ovih olakšica.
6. Finansijske poteškoće će se procenjivati na nivou zajmoprimca kako je utvrđeno u stavu 5, člana 2. ove Uredbe. Izloženosti neće biti tretirane kao restrukturirane kada zajmoprimac nema finansijskih poteškoća.
7. Menadžment banaka treba da dokumentuje u kreditnim dosjeima svakog klijenta osnovu restrukturiranja za svaku kreditnu izloženost i mora pripremiti listu restrukturiranih (reprogramiranih) izloženosti za periodičnu reviziju od strane Odbora Direktora ili Komiteta za upravljanje rizicima. Ispitivači CBK-a će pregledati relevantne liste i dosijee tokom pregleda u svakoj banci kako bi potvrdili politiku i praksu restrukturiranja institucije.
8. Restrukturirane izloženosti moraju imati (u pisanoj formi) plan plaćanja. Plan plaćanja treba da bude prilagođen poslovnoj prirodi zajmoprimca.

Član 7.

Kriterijumi za izlazak iz kategorije restrukturiranih izloženosti

1. Kategorizacija kao restrukturiranje će biti ukinuta kada se ispune svi sledeći uslovi:
 - 1.1. Ugovor se smatra kvalitetnim nakon analize finansijskog stanja zajmoprimca, reklasifikovanim iz kategorije nekvalitetnih i pokazuje da više ne postoje uslovi da se smatra nekvalitetnim;
 - 1.2. Protekao je minimalni probni period od dve (2) godine od datuma kada je restrukturirana izloženost smatrana kvalitetnom (isključujući grejs period ili moratorijum);

- 1.3. Nijedna izloženost prema zajmoprimcu ne traje duže od trideset (30) dana u probnom periodu.
2. Ako svi uslovi iz stava 1. ovog člana nisu ispunjeni na kraju probnog perioda, izloženost se i dalje tretira kao kvalitetno restrukturiranje dok se ti uslovi ne ispune. Uslovi moraju biti procenjeni najmanje na tromesečnoj osnovi.
 3. Restruktuirane izloženosti mogu biti kvalitetne i nekvalitetne. Kada je restrukturiranje sprovedeno na nekvalitetne izloženosti, izloženost mora da ostane nekvalitetna. Kada je restrukturiranje sprovedeno na kvalitetnoj izloženosti, banka treba da proceni da li izloženosti ispunjuju kriterijume za nekvalitetne, čak i ako je restrukturiranje rezultiralo novom izloženošću. Sve restrukturirane nekvalitetne izloženosti treba da ostanu nekvalitetne sve dok se ne ispune kriterijumi iz člana 3, stav 1. ove uredbe.
 4. Ako se kvalitetnom restrukturiranju tokom probnog perioda dodaju mere restrukturiranja ili se prekorači više od 30 dana kašnjenja, klasifikovaće se kao nekvalitetno.
 5. Banke ne bi trebalo da koriste prakse restrukturiranja da bi izbegle kategorizaciju kredita kao nekvalitetnih. Stoga, zabranjuju se poboljšanja nekvalitetne izloženosti dozvoljavanjem mera restrukturiranja i traži se posebna kategorizacija za restrukturirane izloženosti.
 6. Banke treba da obrate posebnu pažnju na pravilnu kategorizaciju izloženosti koje su restrukturirane više od jednog puta. Kada se restrukturirana izloženost u probnom periodu ponovo restrukturiira, to bi trebalo da pokrene početak probnog perioda i banke treba da razmotre da li izloženost treba da bude kategoriziran kao nekvalitetan. Kada izloženost postane nekvalitetna tokom dvanaest (12) meseci probnog perioda, probni period počinje ponovo.

Član 8.

Izveštavanje u Centralnoj banci Republike Kosovo

Banke moraju dostaviti obrasce za izveštavanje CBK-u, koji su određeni od CBK-a u skladu sa Uredbom o izveštavanju banaka najkasnije petnaest (15) dana nakon završetka svakog meseca, drugim redovnim mesečnim izveštajima.

Član 9.

Prelazne odredbe

Banke moraju biti u skladu sa zahtevima ove Uredbe do 1. januara 2020. godine.

Član 10.

Sprovođenje, popravne mere i civilne kazne

Svaka povreda odredbi ove Uredbe biće predmet popravnih i kaznenih mera kao što je određeno Zakonom o Centralnoj banci i Zakonom o bankama.

Član 11.

Stupanje na snagu

Ova uredba stupa na snagu petnaest (15) dana od datuma njenog usvajanja.

Flamur Mrasori

Predsednik Odbora Centralne banke Republike Kosovo